

незадекларованих пожег на заборонені законом цілі, здирництво, шахрайство, завдання моральної і фізичної шкоди);

– загроза життю й здоров'ю громадян, які є адептами неорелігійних груп закордонного походження, де широко застосовується сучасний психотропний інструментарій для зруйнування вольової сфери людини та формування в неї стійкої залежності від культу за допомогою гіпнозу, екстрасенсорики, спеціальних хімічних препаратів і навіть фізичного тиску. За даними соціологічного дослідження Інституту соціальної та політичної психології, третині українців відомо про випадки негативного впливу «нетрадиційних» церков на інших людей або на них самих.

Мазурок Олег Ярославович,
здобувач кафедри криміналістики
та судової медицини Національної
академії внутрішніх справ

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗШУКУ БЕЗВІСНО ВІДСУТНІХ ОСІБ

Здійснення розшуку та встановлення долі безвісно відсутніх осіб на сьогодні неможливе без збирання, аналізу, оброблення та систематизації інформації.

Одним з основних джерел інформації про розшукувану особу на первинному етапі розшуку є заява чи повідомлення, що надходять до правоохоронних органів від зацікавлених осіб. Такі заяви, як правило, містять значний обсяг інформації про особистість безвісно відсутньої особи, її психічний і фізичний стан, прикмети зовнішності, одягу, ймовірні причини, що призвели до події тощо. Необхідно враховувати те, що безвісно відсутні особи здебільшого ніяких дій з приховування свого місцезнаходження не здійснюють. Вони, як правило, рано чи пізно потрапляють до поля зору різних державних, громадських установ, організацій, підприємств будь-якої форми власності. Якщо так, то відомості про розшукувану особу здебільшого міститимуть різного роду обліках, що ведуться установами, або інформаційних відомостях міністерств, відомств (наприклад, щодо затриманих і заарештованих, які перебувають у ІТТ за

вчинення правопорушення, стаціонарних лікувальних установах, центральній диспетчерській швидкої допомоги, моргу). За цими обліками, як правило, перевіряються всі особи, про безвісну відсутність яких стало відомо Національній поліції у день надходження такої інформації.

Крім цього, найбільш істотним, а в окремих випадках найважливішим і вирішальним, джерелом інформації, яка сприяє визначенню напряму розшуку чи навіть розкриттю злочинів, замаскованих під безвісну відсутність потерпілого, є своєчасно проведений ретельний і якісний огляд житла, робочого або останнього місця знаходження особи, яка зникла. В результаті його проведення одержується інформація, що відображає сукупність біологічних, психічних і соціальних рис розшукуваної особи, а у випадку кримінального характеру події також і про особу злочинця; виявляється труп розшукуваного або його частини, знаряддя, які могло бути для цього використано, інші сліди, що вказують на вчинений злочин; виявити речі, предмети, документи розшукуваного, листи, фотознімки, записки та інші матеріали, які частково пояснюють обставини його фактичного зникнення або дають можливість спростувати версію зацікавлених осіб про його від'їзд чи інші надумані мотиви; виявити сліди та предмети, що знадобляться для ідентифікації розшукуваного в разі виявлення непізнаного трупа або хворого, який не може повідомити про себе будь-які відомості.

Подальше інформаційне забезпечення процесу розшуку здійснюється в межах розшукової справи, або в межах кримінального провадження, яке було розпочато по факту безвісної відсутності особи. Джерелами інформації на цьому етапі розшуку, як правило, є заявник, родичі та знайомі розшукуваного, а також інші особи, опитування (допити) яких дозволяють отримати відповідні відомості про особистість розшукуваного і обставини, що передували події. Крім того, на практиці використовується інформація, яка залежно від віку, соціального статусу і особи розшукуваного, його психічного та фізичного стану, наявності в минулому судимості та інших обставин, може міститись в обліках лікувальних закладів, відділів кадрів за колишніми його місцями роботи або навчання, архівних кримінальних, оперативних справ тощо.

Суттєво сприяють розшуку осіб, місцезнаходження яких невідоме, використання криміналістичних інформаційно-пошукових системи Національної поліції України. Йдеться про системи УІАЗ ГУМВС, УМВС України, у тому числі ті, що містять базу даних щодо невпізнаних трупів, безвісти зниклих та хворих, які не можуть повідомити своїх настановних даних тощо.

Для встановлення ймовірного місця перебування певної особи слід використовувати можливості інформаційно-аналітичних систем «АРМОР», «СОВА», «АРГус».

Не менш важливого значення мають оперативно-пошукові колекції, що формуються з ДНК – профілів: осіб, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні злочинів, взятих під варту, засуджених; біологічних слідів, вилучених під час огляду місця події, у тому числі за фактами безвісного зникнення осіб, проведення інших слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів; невпізнаних трупів.

Використання інформаційно-довідкових колекцій зразків: зброї та боєприпасів; вибухових пристроїв і речовин; протекторів шин теж є достатньо результативними. Оперативно-пошукові, масиви таких колекцій комплектуються об'єктами, що вилучені у ході оглядів місця події за злочинами, що вчинені на території обслуговування ГУМВС або надіслані для постійної перевірки з інших органів.

Під час розслідування злочинів, пов'язаних з безвісним зникненням особи, криміналістичного значення може набути інформація, отримана як із криміналістичних, так і не криміналістичних інформаційних систем, незалежно від первинної мети їх створення й основного призначення інформації. Так, зокрема, потребують перевірки обліки медичних установ, до яких особа могла звертатися за медичною допомогою.

Важливого значення мають обліки які ведуться Державною прикордонною службою України у разі наявності підстав для припущення про можливість перетину державного кордону особою, яка розшукується як безвісно зникла.

Крім того, важливим джерелом отримання достовірної інформації по вказаній категорії кримінальних проваджень є перевірка та аналіз електронної пошти зниклої безвісти особи, а також аналіз інформації щодо контактів зниклої особи у соціальних мережах «В контактi» «Facebook» тощо.